

L'ARTISTA ANTONI GELABERT (1911 – 1980)

Joan Roig i Montserrat

L'any passat, el 2011, va fer cent anys que naixia a Barcelona un home singular, un artista de cap a peus, de vocació i d'ofici, l'Antoni Gelabert i Casas, que moriria a la mateixa capital el 1980. El seu pare, Antoni Gelabert i Alart, artista, dibuixant, pintor i professor, li va llegar, sens dubte, tot el seu bagatge, car el fill va exercir la mateixa doble vocació, d'artista i educador, amb passió, amb il·lusió i amb una talla excel·lent.

Com a artista va conrear sobretot l'art de la xilografia, i ho va fer d'una manera genial i personalíssima; si els anys de joventut foren de tempteig, imitant les formes de grans mestres propulsors de la neoxilografia, ben aviat entra en un altre estadi marcat per formes del noucentisme, tan genuí de Catalunya, seguit sobretot per R. Marlet, J. Obiols i el mateix Ricart, que ell qualificava de mestre, per esmentar els més representatius. Però també hi va romandre poc temps. En Gelabert va trencar motlles, tenia vocació de llibertat, en tots els aspectes, i va obrir l'art de la xilografia a unes formes i procediments personalíssims que fan que la seva obra es distingeixi de lluny de les dels altres. Caricaturesc refinat

i incisiu, ben sovint també sap donar als seus gravats un toc especialíssim de profunda espiritualitat, per demostrar-ho n'hi ha prou en contemplar la llarga sèrie de xilografies dedicades al Pobriçó Sant Francesc, que ell va gravar. Juga d'una manera nova amb els blancs i negres, tan propis de la xilografia, i ho fa d'una forma genial.

Però, com a artista amb vocació, no s'accontenta en fer xilografia, gravar la fusta, el boix i el cirerer, va fer incursions també en el gravat a la pedra, litografia, i, més sovint, amb una gràcia excepcional, va fer calcografia, especialment en el procediment anomenat "al burí", tècnica que segons les anomenades "sigles Barcelona" es designa com C2. Ho fa amb una gran sobrietat de línies, sempre d'un traç segur i marcades de molta gràcia. Com a mostra de la triple forma de gravat, és molt interessant una recordança que ell mateix va realitzar amb motiu del "III Sopar dels Amics del Llibre i del Gravat, del Foment de les Arts Decoratives" que tingué lloc a Barcelona el 4 de juliol de 1953. El seu títol és "Disputa del Gravat", amb una evident referència al famós llibre medieval d'Anselm Turmeda "La Disputa

de l'Ase"; tant les il·lustracions com els versos són seus. Hi presenta "El gravat en fusta", "El gravat en planxa" i "La litografia" amb un reeixit gravat de cada procediment, acompanyant un poema. Una petita joia i una mostra evident de les seves qualitats en executar les tres tècniques de gravat.

Va ser també un excel·lent professor-educador en moltes facetes, però amb una dedicació especial als infants amb limitacions físiques o psíquiques, rehabilitant-los i integrant-los mitjançant l'activitat artística de la xilografia i altres procediments, els infants i joves de l'Escola Lluïsa Cura, de Vil·la Joana de Vallvidrera parlen i en són testimonis.

Però, com deia abans. En Gelabert va ser, essencialment, un xilògraf, un bon xilògraf. Va gravar centenars de boxos per il·lustrar llibres de bibliòfil o d'edicions populars i per celebrar múltiples esdeveniments de la vida, que coneixem com a gravats d'ocasió: Naixements, casaments, nades, comunions, aniversaris, defuncions, convencions, i un llarguíssim etcètera. Entre els llibres de bibliòfil caldria esmentar: *El Pont de l'àliga*, de Mn. P. Ribot, *L'elecció de Francesc XXX*, de J. Miracle, *La Xarbotada*, *Cadolles de Muntanya*. Entre les nombroses i originals nades no puc oblidar, molt especialment, les gravades per a l'Hotel Àncora, de Tossa de Mar, o les de l'editor Torrell de Reus dedicades, gairebé cada any a sant Francesc. Va realitzar més de tres-cents ex-libris amb una força i una gràcia originalíssimes.

I va il·lustrar més de 140 textos de Goigs, impresos en més de tres-centes edicions. D'entre els gravats per a Goigs

destacaria els temes Sant Jordi, Sant Francesc i els de Sant Jeroni promoguts pels gremis de Llibreters i Editors de Barcelona, i també una col·lecció de luxe com és "Els Sants dels Muntanyencs", i moltes d'altres, iniciades per ell, que només consten d'un exemplar per manca d'acollida entre els col·leccionistes que, com deia ell, a l'hora de pagar sovint es fan enrere...

Però d'entre els Goigs hi ha dos temes ben relacionats amb Cervera, el primer amb dos exponents dedicats a Sant Magí, una advocació tan segarrenca i tan lligada al seu barri de la ciutat des de fa segles: els primers no són gaire prodigats ni coneguts ja que només foren publicats en una col·lecció de bibliòfil el 1949 amb noranta-nou textos més del prolífic autor caputxí el P. Hilari d'Arenys de Mar. El

full, a doble foli porta encartada una bella i gran xilografia del sant, que, artísticament, podríem qualificar d'un segon estadi de

l'artista, molt influenciat per E.-C. Ricart; l'altra edició, molt més d'ell, de la seva plenitud artística, s'imprimí al Vendrell en la dècada dels setantes a càrrec de la Confraria de Barcelona; i se'n féu una segona edició l'any passat, a càrrec dels Gogistes Tarragonins, per commemorar el Centenari del naixement de l'artista. És un full a quatre pàgines il·lustrat amb una gran abundor de xilografies, la de la portada, de grans dimensions, és espectacular per la força i espiritualitat que traspua, les de l'interior són de temes florals, fruits, ocells, i una marina, és una edició exemplar i d'una luxosa decoració. L'altre tema, en un full, tríptic, de goigs no gaire divulgat tampoc, on hi ha els de la Mare de Déu del Coll de les Savines,

poema de Ventura Gassol acompanyat de dos textos més del mateix poeta, el de la Puríssima i el de sant Eloi, foren editats per Torrell de Reus com a homenatge a Gassol pel seu retorn a Catalunya, l'any 1978.

Conté dues interpretacions tan curioses com originals de l'advocació mariana tan lligada i arrelada a la parròquia de Santa Maria de Cervera, ben diferents, per cert, de la imatge romànica, majestuosament asseguda, que la presideix; a la portada del tríptic, al costat dels altres titulars, presenta la Mare de Déu, dempeus, portant el Fill Jesús a la mà dreta i amb l'altra aguantant una branca de savina. La segona versió presideix el text dels goigs, Maria, inclinada, porta una savina amb la mà dreta, potser amb actitud de sembrar-la, i a l'altra du el Fill, i té com a fons tot un seguit d'ermites i savines. Són unes interpretacions bellíssimes que honoren la ciutat.

L'Antoni Gelabert, tan carregat de projectes, de promeses i d'il·lusions va morir prematurament, però la seva obra perdura i és admirada com una fita amb personalitat molt pròpia en el món de l'art xilogràfic, un boix de l'artista és inconfusible i produeix un fort impacte.

Autoretrat